

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЙОАН ЕКЗАРХ БЪЛГАРСКИ“ – ГР. ШУМЕН

ул. „Преслав“ №1, директор 054 860 018, администрация 054 862 722

e-mail: hg_shumen@abv.bg

УТВЪРДИЛ:
ВАЛЕНТИНА ТОДОРОВА
ДИРЕКТОР

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ
НА УЧИЛИЩЕ
за учебната 2021/2022 година

Образованието заема централно място в ценностната система на съвременното българско общество. Процесите на модернизация и глобализация в него водят до повишаване на значимостта и необходимостта от образование и квалификация. В същото време проучванията показват, че голям брой деца напускат училище преждевременно. Това превръща отпадането от образователната система в значим социален проблем и налага изготвянето на стратегии за превенция и реинтеграция на отпаднали ученици.

Преждевременното напускане на училище оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната ни в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България.

Настоящата програма конкретизира заложените политики, мерки и дейности в Стратегията за ограничаване на отпадането от училище и намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система в област Шумен съобразно спецификата и конкретните условия в СУ „Йоан Екзарх Български“ – гр. Шумен.

Програмата за превенция на ранното напускане на училище е част от училищната политика във връзка с прилагане на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, приет с ПМС N 100/08.06.2018 г., както и в други национални, областни, общински и училищни политики с такава насоченост. Отпадането от училище и/или преждевременното напускане на образователната система е институционален, социален, а също и педагогически проблем, чието преодоляване е обект на целенасочена училищна политика.

Програмата се основава на определените в Стратегията водещи принципи за законосъобразност, кохерентност, партньорство, прозрачност и популяризиране на мерките и резултатите, приемственост, устойчивост на резултатите, своевременност, отчетност, мониторинг и контрол, иновативност.

Основните принципи на програмата са:

- Всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до образование;
- Всяко дете може да учи и да се възползва от предимствата, които образованието дава;
- В образователния процес не се допуска дискриминация, основана на раса, народност, пол, етническа принадлежност, социален произход, вероизповедание, обществено положение, увреждане или друг статус;
- Образованието и обучението трябва да е адаптирано към потребностите на конкретното дете в много по-голяма степен, отколкото детето да се адаптира към системата;
- Различията между децата са източник на многообразие и богатство, а не на проблеми;
- Възгледите и мнението на детето трябва да бъдат взети предвид при неговото участие в училище. Детето следва да бъде стимулирано да участва активно в образователния процес;
- Всички аспекти на образованието, програми и методи на преподаване и формите на комуникация следва да бъдат адаптирани, за да се създадат възможности за включване.

Цели на програмата

- *Главна цел*

Създаване на подкрепяща среда за учениците в училище.

- *Подцели*

Изграждане на мотивация за посещение на училище и участие в живота

на училищната общност.

Създаване на положителни нагласи към учебния процес.

- *Индикатори за изпълнение на целите и подцелите на програмата*

Намаляване броя на извинените и неизвинени отсъствия.

Повишаване успеха на застрашените ученици.

Участие в проектни дейности и извънкласни и извънучилищни форми.

Основни причини за преждевременното напускане на училище

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории – *икономически, социални, образователни, етнокултурни, институционални причини, причини, свързани със здравния статус.*

Множеството предпоставки за отпадане от образователната система налагат изготвяне на актуална стратегия за превенция. Превантивните мерки са изготвени на база на рисковите фактори, спецификата и конкретните условия в СУ “Йоан Екзарх Български”. Политиките за превенция на отпадането от училище включват някои **ключови мерки**:

1. Основно място заема осигуряването на положителен климат и добри взаимоотношения в училище. Позитивната образователна среда е свързана с ясно дефиниране на правата, задълженията и отговорностите на участниците в образователния процес за осигуряване на условия за образование, благоприятстващо развитието на личността на всеки ученик. Подобряването на взаимоотношенията между ученици и учители е от огромно значение за изграждане на чувство на приемственост и комфорт у децата.

2. Училищната среда да отговаря на потребностите на учениците и да спомага за тяхната адаптация. Средно училище „Йоан Екзарх Български“ следва максимата „Да изпреварим времето“. То създава нова среда за обучение адекватна на съвременните тенденции в образованието чрез осигуряване на условия за творческо и интелектуално развитие. Педагогическите специалисти хармонично съчетават традиционни образователни практики с иновативни методи и техники за активно учене, които осигуряват повишаване на активността и мотивацията за учебна работа, възпитават критичност в мисленето и създават нагласи за взаимодействие и сътрудничество за успешно адаптиране към съвременния живот.

3. За да бъде успешна превантивната политика е важно да се създаде система за идентифициране на деца, при които съществува риск от отпадане от училище. За тази цел специалистите, работещи в училище, разпознават учениците, които са застрашени от отпадане, идентифицират проблемите, които водят до такъв риск, и работят по посока предотвратяване на бъдещи проблеми с тези деца.

4. Индивидуален подход към всеки ученик, застрашен от изпадане. Учителите трябва да идентифицират конкретните трудности на децата, които водят до тяхната неуспеваемост и чрез отношения на партньорство и сътрудничество да им подпомогнат да ги преодолеят.

5. Успеваемостта в училище на децата от някои етнически групи до голяма степен зависи от владенето на българския език. Една част от тях не говорят и не разбират добре български език, когато постъпят в училище. Това се превръща в предпоставка за лоши учебни резултати и за тяхното отпадане на по-късен етап. Поради тази причина се налага разработването и реализирането на комплекс от мерки, които следва да осигурят решаването (или минимизирането) на този проблем във възможните най-кратки срокове. С

оглед на езиковата бариера се провеждат консултации за преодоляване на езиковия дефицит. Това намалява риска от отпадане, тъй като улеснява децата, които не говорят добре езика да разбират какво изучават и по този начин у тях да се формира интерес към образованието. Учениците, при които липсва мотивация за учене, им се помага да осмислят ползата от компетентностите, които придобиват в училище, за да осъзнаят значимостта на образованието по пътя към професионалната реализация.

6. Въвеждане на интеркултурно образование с различен етнически състав на учениците. Това дава шанс на децата от различни етноси да опознаят взаимно техните особености и традиции и едновременно създава приемственост и толерантност във взаимоотношенията им.

7. Провокиране активността на учениците. Активното участие на учениците в учебните часове е сигурно средство за повишаване на техния интерес, което от своя страна предпазва от отпадане. За да се предизвика интереса на учениците, учителите използват интерактивни и иновативни методи. Провокира се интересът на учениците към работата в екип, както и чрез участия в екологични кампании и събития, извънучилищни и извънкласни дейности, клубове по интереси. Повишаване на достъпа до съвременни информационни технологии и електронизация на учебния процес.

8. Ролята на родителите. Превенцията на отпадане от образователната система е тясно свързана с комуникацията между образователната институция и семейството на детето. Обикновено контактите с родители са свързани с очаквания за подкрепа от тяхна страна. Самите родители често изпитват затруднения да се справят с възпитанието на децата си и се нуждаят от подкрепата на професионалисти. Затова родителите са привлечени като партньори на учителите и заедно работят върху формирането на детската личност.

9. Голям брой деца отпадат от училище поради липсата на средства в семейството. Финансовите затруднения на социално слабите семейства са облекчени чрез осигуряване на безплатни учебници, учебни помагала, материали, технически устройства за работа в ОРЕС.

10. Честата смяна на училището води до затруднения в адаптацията на детето. Поради тази причина следва да се обръща по-специално внимание на деца, които често сменят учебното заведение и местоживеенето си. Превантивната работа с такива деца се осъществява от педагогическите съветници и от класните ръководители, които подпомагат тяхната адаптация на новото място.

11. Достъпът до образование следва да бъде равен за всички деца. Политиката за всеобхватно, достъпно и качествено образование се отнася до всички български деца и ученици без оглед на тяхната етническа принадлежност, както и за деца със специални образователни потребности (СОП). Педагогическият персонал в училището има адекватна подготовка за работа с деца със СОП и способност за оценяване на индивидуалните им образователни потребности като се планира конкретната допълнителна подкрепа за личностно развитие на всяко дете.

12. Реинтеграция на отпаднали ученици.

През учебната 2020/2021 учебна година в училището няма отпаднали ученици.

13. Изграждане на доверие и чувство за сигурност в родителите и учениците, че училището е територия, в която се спазват всички мерки и правила за безопасност в условията на Covid-19.

Най-често превенциите на отпадането от образователната система са фокусирани върху привличането и задържането на учениците в училище, повишаване на мотивацията на педагогическия състав в училището и привличането на родителите в партньорство.

Съвкупността от изпълнението на основните задачи на превантивните стратегии дава възможност да се намали броя на децата, напускащи училище преждевременно.

Предприети мерки от училището по превенция и ограничаване на отпадането:

През учебната 2021/2022 г. в СУ „Йоан Екзарх Български“ се обучават 903 ученици в 37 паралелки. Отлично подготвени педагогически специалисти осигуряват обучението и възпитанието на учениците, подпомагани от двама педагогически съветници, ресурсен учител, логопед.

В СУ „Йоан Екзарх Български“ се предприемат мерки за задържане на ученици, които поради липса на интерес или ниска мотивация не посещават редовно учебните занятия, имат пропуски в знанията си и допускат неизвинени отсъствия. Специално внимание е отделено на учениците, при които се наблюдава липса на родителски контрол, оставени да живеят с баби и дядовци или други роднини, които не контролират ефективно или не насърчават участието на децата в образователната система. При тези ученици се наблюдават негативни прояви по отношение на дисциплината и междуличностното общуване в училище.

В СУ „Йоан Екзарх Български“ няма случаи на преждевременно напуснали училище ученици, а и е налице тенденция към намаляване на отсъствия по неуважителни причини, която е резултат от работата на отлично квалифицираните учители, използването на най-съвременните методи на обучение и на интерактивни технологии. Извънкласните дейности, възможностите за изява на всеки ученик и създаването на позитивна атмосфера в училищното общуване, работата по проекти и добрата материална база прави училището желана територия за учениците.

В изпълнение на програмата за превенция на ранното напускане на училище са предприети мерки, както следва:

Административни мерки и работа с инструкциите за превенция на отпадането:

- Отразяване на движението на учениците, проследяване на преместването, писма от/до приемащите училища и общини по местата на преместване на учениците.
- Наложени санкции от ПС за отсъствия по неуважителни причини на ученици.
- Подаване на информация за ученици, допуснали повече от 5 отсъствия по неуважителни причини.
- Търсене на съдействие от външни институции /РУО – Шумен, Община Шумен, дирекция „Социално подпомагане“ и отдел „Закрила на детето“/, имащи отношение по проблема, и обсъждане на мерки и действия за коригиране поведението на ученика.
- Контрол на редовността на вписването и отчитането на отсъствията на учениците от учители и класни ръководители, коректно отразяване на отсъствията на учениците в училищната документация.
- Съвместни дейности с Обществения съвет – провеждане на родителски срещи и запознаване със законовите разпоредби, права, задължения и отговорности на всяка от страните по изпълнение на държавната политика за ограничаване на отпадането от училище и намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система.
- Училището реализира набор от мерки, разработени от училищната комисия, за намаляване рисковете от предаване на Covid-19, включително чрез създаването на

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЙОАН ЕКЗАРХ БЪЛГАРСКИ“ – ГР. ШУМЕН

ул. „Преслав“ №1, директор 054 860 018, администрация 054 862 722

e-mail: hg_shumen@abv.bg

нагласи за здравно и социално отговорно поведение на децата като част от възпитателната функция на образованието.

Възпитателни мерки за превенция на отпадането:

Работа с учениците

- Изготвяне на индивидуална оценка на учениците в риск от отпадане.
- Включване в дейности на Съвет на хуманитаристите и създаване на подкрепяща среда – организиране на различни ученически мероприятия с учебно-възпитателна цел, провеждане на занятия по подхода „връстници обучават връстници“.
- Дейности по паралелки за превенция на отпадане и работа с деца в риск съгласно плановете на класните ръководители.
- Индивидуална и допълнителна работа с учениците с отсъствия – консултации, беседи, възлагане на персонални задачи, стимулиране на положителни постъпки и изяви.
- Популяризиране на добрите постижения на учениците в сайта и ФБ страницата на училището.
- Включване на учениците в риск от отпадане в извънкласни и извънучилищни дейности – участие в училищни проекти, училищни празници, организиране на спортни празници и състезания, екскурзии и др.

Работа с родителите

- Запознаване на родителите с нормативните актове и училищни документи, засягащи техните задължения и отговорности, както и дейности по превенция на ранното напускане на училище.
- Прилагане на нови подходи в работата с родителите – алтернативни родителски срещи, активно включване в общи дейности, родителите-партньори на училището.
- Индивидуална работа с родители на застрашени от отпадане ученици в часовете за консултиране на родители и ученици от класния ръководител.

Материална база и техническо обезпечаване на учениците

- Осигурена е оптимална материално-техническа база за провеждането на учебно-възпитателния процес в присъствена и в електронна среда. На нуждаещите се ученици са предоставени устройства от училището за работа в ОРЕС.

Задачи и дейности за изпълнението им

Дейност	Изпълнител	Срок
Изработване ежегодно и актуализиране на регистър на застрашените от отпадане деца.	Педагогически съветник, класен ръководител	постоянен
Отразяване на движението на учениците, проследяване на преместването, писма от/до приемащите училища и общини по местата на преместване на учениците.	Директор, ЗДУД	постоянен
Подаване на информация за ученици, допуснали повече от 5 отсъствия по неуважителни причини.	Класен ръководител	постоянен

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЙОАН ЕКЗАРХ БЪЛГАРСКИ“ – ГР. ШУМЕН

ул. „Преслав“ №1, директор 054 860 018, администрация 054 862 722

e-mail: hg_shumen@abv.bg

Своевременно информиране на родителите за отсъствията и успеха на учениците чрез електронния дневник.	Класен ръководител	постоянен
Наложени санкции от ПС за неизвинени отсъствия на ученици.	Класен ръководител	постоянен
Включване в плана на училището дейности за създаване на подкрепяща среда.	Педагогически съветник	месец септември
Включване в плана на педагогическия съветник на дейности за превенция на отпадане и работа с деца в риск.	Педагогически съветник	месец септември
Прилагане на нови подходи в работата с родители.	Директор, педагогически съветник, класен ръководител	постоянен
Създаване на подкрепяща среда за учениците със СОП и условия за приобщаващо образование за ученици в риск от отпадане.	Ресурсен учител, учители, логопед	постоянен
Проучване чрез анкети и други методи желанието за участие на учениците в извънкласни дейности.	Класни ръководители, педагогически съветник, учители	месец октомври
Индивидуална и допълнителна работа с учениците с отсъствия – консултации, беседи, възлагане на персонални задачи, стимулиране на положителни постъпки и изяви.	Учители	постоянен
Сформиране на нови групи по извънкласни дейности в зависимост от желанието.	Класни ръководители, учители	месец октомври
Включване на учениците в риск от отпадане в специфични училищни дейности.	Учители	постоянен
Изготвяне, утвърждаване и оповестяване на график за консултации на ученици по всички учебни предмети	ЗДУД	месец септември
Осъществяване на постоянен и ефективен контрол върху отбелязване и оформяне на отсъствията.	ЗДУД	постоянен
Създаване на годишен училищен календар за извънкласни дейности и изяви /включени към Годишния план на училището/.	Комисия за изработване на Годишния план на училището	месец септември
Популяризиране на добрите постижения на	Учители,	постоянен

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЙОАН ЕКЗАРХ БЪЛГАРСКИ“ – ГР. ШУМЕН

ул. „Преслав“ №1, директор 054 860 018, администрация 054 862 722

e-mail: hg_shumen@abv.bg

учениците в сайта и ФБ страницата на училището.	библиотекар	
Съвместни дейности с Обществения съвет	Директор, Обществен съвет	постоянен
Установяване на ефективен диалог училище - външни институции, имащи отношение по проблема /РУО – Шумен, Община Шумен, дирекция „Социално подпомагане“ и отдел „Закрила на детето“ при случаи на дете в риск/.	Педагогически съветник, класен ръководител, учители	постоянен

Визия на СУ „Йоан Екзарх Български“ по отношение на превенцията на отпадане

Стратегията и мисията на СУ „Йоан Екзарх Български“ цели чрез иновативно, гъвкаво и личностно ориентирано обучение:

- учениците да получат пълноценни знания, умения и компетентности;
- да се изградят като свободни морални личности способни да работят в колектив, да общуват помежду си, да поемат отговорност, да участват в живота на училищната общност;
- да развиват творческите си заложби и способности;
- да изградят умения и навици за здравословен начин на живот;
- всеки ученик да открие областта, в която е мотивиран за работа.

Ранното отпадане на ученици от училище не е проблем до тази учебна година.

Комисия в състав:

Председател: Добромира Петрова

Членове: Радостина Николова

Атанаска Ничева

Приложение

Регистър на застрашените от отпадане деца и ученици

Трите имена на ученика, клас, учебна година	Брой на отсъствията	Анализ на причините за нередовно посещение	Предприети мерки № съобщение
---	---------------------	--	------------------------------